

Cæsar in Britannia ingressus. In libro de arte & natura. Ille enim (à cursu paulatim digredi liceat) omnibus, ut è Seneca habet Pomponius Sabinus, terra marique captis, Oceanum respexit, quasi orbis Romanus non sufficeret, alium cogitavit, classeque mille navium (sic ex Cota scribit Athenæus) vel vindictæ de Britannis, qui Gallis opem tulerunt, fumendæ, ut Strabo; vel Britannicarum Margaritarum spe, ut Suetonius; vel gloriæ cupiditate, ut alii tradunt, inflammatus, anno ante Christum natum LIIII, & rursus sequenti, Britanniam ingressus est. Cum antea, non ut fabulatur Rogerus Bachonus, speculis in ora Gallica dispositis, & arte Catoptrica, quæ latentes species multiplicat, sed per speculatores, ut ipse, & Suetonius contestantur, portus & navigationem explorasset. Quid hic gesserit ipse satis fuscè literis mandavit, & nos supra summatim ex illo, & ex amissis Suetonii monumentis de Scæva, cujus virtus in bello civili Dyrrachii clarissime emicuit, quemque natione Britannum fuisse Poëta noster Iosephus in Antiocheide minus vere prodidit, in his de Britannia versibus:

*Hinc & Scæva satus, pars non obscura tumultus
Civilis, Magnum solus qui mole soluta
Obsedit, meliorque stetit pro Cæsare murus.*

Pag. 26. Thorax Veneris. Verum Cæsaris in nostra regione gesta ex ipso & ex illis quæ supra scripta, petas. Nec enim ego grandævum illum Britannum conveni, quem M. Aper (apud Quintilianum) in hac insula vidit, qui se facebatur pugnæ interfuisse qua Cæsarem arma inferentem arcere littoribus aggressi sunt, nec historiam jam conscribere in animo habeo.

Navalia Cæsaris castra. Darellus. Sempetra. Dubris. Dover. Huic littori satis longo tractu cumuli, velut aggeres, subsunt, quos ventos convertere nonnulli suspicantur: ego vero munitionem, seu potius navalia castra esse existimo, quæ Cæsar decem dierum labore, ne nocturnis temporibus intermissis, confecit, ut in ea afflictas naves subduceret, contraque tempestates, & Britanos, qui eas frustra sunt adorti, tutaretur. Audio enim ab accolis hunc aggerem *Romesworke* vocari, quasi Romanorum opus. Eoque magis credo Cæsarem hic appulisse, quod prodat septimo hinc milliari (sic enim legit antiquus liber à Fl. Constantino viro Consulari emendatus) mare ita montibus angustis contineri uti telum ex locis superioribus in littus adigi possit. Certe statim à *Deale* cautium eminentia (*moles magnificas* vocat Cicero) *Crythmo*, quam *Sampetram* vocant, sæcunda per septem plus minus milliaria ad *Dover* procurrat, ubi dehiscit, & se transeuntibus aperit: eaque loci est natura, ut perinde ac Cæsar scribit, inter duos colles mare admiserit, & continuerit. Hoc cautium divortio *DVBRI*S interjacet, cujus Antoninus meminit, Saxones *Dorpa* dixerunt, nos *Dover*. Inditum nomen scribit ex Eadmero *Darellus*, quia clausus & impeditus erat. Cum enim, inquit, antiquis temporibus valde eo loco portuosum mare se diffunderet, necessitate urgente, sic effectum est, ut arctioribus quibusdam limitibus constringerent. Guilielmus Lambardus tamen nominis rationem à *Dufyrha*, quod Britannice locum acclivem significat probabilius deduxit. Oppidum quod inter cautes confidet (ubi por-

tus ipse olim fuit, quum mare se insinuaret, uti ex anchoris & navium tabulis erutis colligitur) portus opportunitate, quæ jam fere nulla est, & in Galliam trajectu magis celebratur, quam sua vel elegantia, vel frequentia. Celeberrimus enim est trajectus, cautumque olim lege erat, ut nemo qui religionis gratia peregre proficisceretur, alibi trajiceret; & ex quinque portibus censeretur, olimque tenebatur XXI naves ad bellum apparare eadem forma qua *Hastings*, de qua diximus. Qua Oceanum jam glareâ interjecta exclusum spectat, mœnibus præcinctum fuit, quorum pars aliqua superest. Templum habuit Martino sacrum à *Whitredo* Cantii rege fundatum, Militum etiam Templariorum ædes, quæ jam disparuerunt, sedemque præbet Archiepiscopi Cantuariensis Suffraganeo, qui cum gravioribus Archiepiscopus negotiis districtus sit, quæ ordinis sunt, non quæ jurisdictionis episcopalis gerit. E colle, seu potius rupe, quæ à dextra, omni fere ex parte confragosa in admirandam altitudinem, qua mare despectat, exurgit, castellum amplissimum instar urbeculæ, opere munitissimum, & turribus frequentissimum subiecto freto quodammodo minatur: *Clavem & repagulum Angliæ* vocat *Matthæus* Parisiensis. Vulgus hominum à Julio Cæsare constructum somniat: à Romanis primo conditum ex lateribus illis Britannicis in facello, quibus illi usi sunt in suis substructionibus, arbitror. Præcipitante in occasum Romano Imperio, Numerum Tungricanorum, qui inter auxilia Palatina numerabantur, hic in præsidio collocarunt, è quorum apparatu sagittæ illæ magnæ videntur, è basilicis solitæ emitti, quas pro miraculis jam ostendunt castellani. Ab Anglo-Saxonum ingressu, usque ad confectum eorum imperium, nusquam, ne verbum de hoc castro, sive oppido legerim, nisi in schidis quibusdam ex tabula pensili hic asservata, descriptis, quæ memorant Cæsarem, cum ad *Deale* appulisset, & ad *Baramdowne*, (hæc equitabilis est planicies adjacens, & explicandis copiis opportuna) Britanos profligasset, *Doverense* castrum inchoasse, Arviragum postea contra Romanos munivisse, portumque obturasse. Arthurum deinde, & ejus milites, nescio quos rebelles hic devicisse. Cæterum paulo ante Normannorum adventum unicum Angliæ munimentum habitum fuit, eoque nomine, Guilielmus Normannus Haroldum jurejurando adegit, ut hoc castrum cum puteo sibi in manus traderet, cum regnum affectaret: compositisque Londini rebus nihil prius habuit, quam hoc communire, nobilibusque latifundia in Cantio assignare, ea lege, ut præsto cum certa militum manu ad hoc propugnandum forent, quod nunc tamen annua pecunia redimitur. Cum enim Hubertus de *Burgo* constitutus erat Constabularius hujus castri, verbis antiqui scriptoris utor, *Ille perpendens quod non esset tutum pro castro quolibet mense habere novos custodis mutatum.* ad *VVardam*, procurabat per assensum Regis & omnium militum quod quilibet miles mitteret pro *VVarda* unius mensis decem solidos; & quod inde stipendiarentur certi homines electi & jurati, tam milites, quam pedites, ad castrum custodiendum. Fertur Philippum Augustum Galliæ regem dixisse, cum Lodovicus filius res

Suffraganeus Archiepiscopi Cantuariensis.

Numerus Tungricanorum.

Castlegard mutatum.